

Особовий склад Київської та Черкаської повітових народних рад

1917 рік в Україні позначений серед іншого рядом загальнодержавних виборчих кампаній: до міських дум, повітових земських зібрань, до Всеросійських та Українських Установчих Зборів. Не менш масовими були вибори до різноманітних рад усіх рівнів та видів, однак вони поступалися своєю масштабністю. Та й відмінність між органом місцевого самоврядування чи установчими зборами і громадськими утвореннями за соціальною чи національною ознакою у вигляді рад є очевидною.

Земська тематика в історіографії розроблена доволі детально. Перелік усіх наукових праць, присвячених стану та діяльності земств у 1917 р. в межах дореволюційної Російської імперії, містив би чимало позицій. Утім, земства губерній, що згодом увійшли до складу УНР, досліджено фрагментарно. Істориками опрацьовано діяльність земств Правобережної України¹, Волині², Поділля³, Полтавського повіту⁴. Проте, Київська та Черка-

---

¹ *Верховцева І.Г.* Діяльність земств Правобережної України (1911–1920 рр.): дис... канд. іст. наук: 07.00.01. — Черкаси, 2004. — 240 арк.; *Стецюк В.Б.* Земства Правобережної України в період Української національно-демократичної революції 1917–1920 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. — Кам'янець-Подільський, 2008. — 240 арк.

² *Стецюк В.Б.* Земства Волині в період Української революції 1917–1920 рр.: особовий склад і основні напрямки діяльності // Проблеми українського державотворення: історія і сучасність / Голов. ред. М.Ю. Костриця. — У 2-х тт. — Т. 1. — Житомир: М. Косенко, 2007. — С. 66–73. (Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-красознавчого товариства дослідників Волині. — Вип. 35.)

³ *Завальнюк О.М., Стецюк В. Б.* Земства Поділля в добу Української революції 1917–1920 рр. — Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. — 216 с.; *Стецюк В.Б.* Вінницьке повітове земство в період національно-демократичної революції 1917–1920 рр. // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки. — Кам'янець-Подільський: Оіом, 2004. — Т. 13. — С. 263–274.

ська повітові народні ради наразі не стали об'єктами наукових досліджень.

Дана публікація вводить до наукового обігу списки гласних Київської та Черкаської повітових народних рад, обраних на хвилі революційного піднесення 1917 р., дозволить виявити місцевих діячів Української революції 1917–1921 рр.

Вибори до повітових земств відбувались на підставі Тимчасових правил «Про здійснення виборів губернських та повітових гласних», ухвалених Тимчасовим урядом 21 травня 1917 року⁵ з кількома наступними змінами та доповненнями⁶. Згідно цього акту гласні обиралися строком до 1 січня 1919 р.

Система виборів була досить складною. Кожен повіт поділявся на міські та сільські виборчі округи. Мешканці Києва не голосували на виборах до повітового земства. Натомість Черкаси входили до складу Черкаського повіту, відповідно, черкаські мали право голосу на повітових виборах. Пасивним виборчим правом користувалися громадяни без різниці статі, національності та віросповідання, які досягли двадцятирічного віку, проживають у відповідному окрузі або мають там будинок чи перебувають на службі. Військовослужбовці місцевого гарнізону також мали право голосу, що дещо спотворювало воле-

---

⁴ Козаченко А. Земські волосні вибори 1917 року на території Полтавського повіту // Вісник Академії правових наук України. — 2008. — № 1. — С. 128–137.

⁵ «О производстве выборов губернских и уездных земских гласных» от 21 мая 1917 г. // Собрание узаконений и распоряжений правительства, издаваемое при Правительствующем сенате. Отдел I. — 14 июня 1917. — № 137. — Ст. 730. — С. 1167–1199.

⁶ Об изменении действующего Положения о губернских и уездных земских учреждениях впредь до издания нового о них Положения от 9 июня 1917 г. // Собрание узаконений и распоряжений правительства, издаваемое при Правительствующем Сенате. Отдел I. — 8 июля 1917. — № 157. — Ст. 870. — С. 1455–1470.; Об утверждении наказа уездным земским учреждениям «О применении Временных правил о производстве выборов губернских и уездных земских гласных» от 17 июня 1917 г. // Собрание узаконений и распоряжений правительства, издаваемое при Правительствующем Сенате. Отдел I. — 2 августа 1917. — № 179. — Ст. 991. — С. 1773–1784.

виявлення, адже солдати та офіцери, як правило, були «далекими від проблем краю та радикально налаштовані»⁷. Не мали право голосувати ченці, психічно хворі, глухонімі, а також засуджені за деякі види злочинів. Кандидатами у гласні могли стати як місцеві мешканці, так і приїжджі.

У кожному окрузі могла обиратися різна кількість гласних. Ці цифри визначала повітова земська управа. У сільських виборчих округах діяла пропорційна система виборів, тобто голосування відбувалося за списками, які виставлялися групами виборців (не менше десятих). При цьому вони могли бути як партійними так і позірно аполітичними. Кількість обраних за кожним списком гласних визначалася пропорційно поданим голосам. Необрані особи отримували право замістити обраного гласного.

У міських виборчих округах ситуація складніша: там, де треба обрати більше трьох гласних — теж діє пропорційна система, а там, де менше трьох — голосують не за список, а за кандидата. При цьому можна проголосувати за трьох або чотирьох кандидатів. Обраним вважався кандидат, що набрав більшість голосів. Наступних дві особи ставали кандидатами у гласні, що мали право замістити обраного гласного у разі потреби.

До складу Київської повітової народної ради було обрано 67 депутатів і 99 кандидатів до них. До складу Черкаської повітової народної ради увійшло 70 осіб.

Наявні джерела не дають змоги провести глибокий кількісно-якісний аналіз особового складу Київської та Черкаської повітових народних рад. З 236 осіб, згаданих у публікованих документах лише про 32 вдалось встановити бодай якусь біографічну інформацію. Помітна лише повна відсутність жінок серед місцевих депутатів. А це підштовхує до думки, що навіть в умовах революційного піднесення суспільство залишалось

---

⁷ *Стецюк В.Б.* Земства Правобережної України в період Української національно-демократичної революції 1917–1920 рр.: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. - Кам'янець-Подільський, 2008. — 240 арк.

патріархальним та консервативним і не допускало участі (принаймні, активної) жінок у громадському житті.

Документ № 1
Список гласних та кандидатів у гласні
Київської повітової народної ради (земства)

4 листопада 1917 р.

Список уездных земских гласных и кандидатов к ним
по Киевскому уезду, избранных 17-го октября 1917 года
на срок по 1-е января 1919 года

№№ округов	Наименование волостей, входящих в округ	№ кандид. списков	Гласные	Кандидаты
1	Дымерская, Гостомельская, Литвиновская, Ст.-Петровская	1	Макара Мартин Федорович ⁸ Воловик Григорий Дмитриевич ⁹ Дужкин Николай Иванович Мазниченко Моисей Максимович Шафир Михаил Иосифович Коваль Яков Васильевич Костюченко Михаил Никитич	Замостьян Семен Федорович Музыка Иван Степанович

⁸ Макара Мартин Федорович, громадський діяч, кандидат в Українські Установчі Збори по Київській окрузі від УПСР. Член президії Київського повітового селянського з'їзду 3 грудня 1917 р.

⁹ Воловик Григорій Дмитрович, київським повітовим селянським з'їздом 3 грудня 1917 р. висунутий кандидатом в депутати Українських Установчих Зборів.

		7	Шень Ефим Евсеев Федорченко Иван Захарьевич	Кириченко Константин Аввакумович Гольчевский Иван Григорьевич
2	Бородянская, Макаровская	1	Онищенко Григорий Федорович Житник Иван Максимович Пономарчук Назарий Петрович Маринич Осип Иванович	Остапченко Василий Демьянов Яроцкий Николай Дмитриевич Инкен Август Петрович Санковский Иван Федорович Павличенко Павел Викторович
		3	Грищенко Савва Климентьевич Иващенко Иван Васильевич Шевчук Яков Исидорович Пацан Иван Еремеев	Пацан Иван Еремеевич (?) Майстренко Василий Исидорович Литвин Семен Иванович Толстой Петр Яковлевич Квашенко Даниил Иванович Шкоденко Леонтий Романович

		8	Слухаєнко Дмитрий Каленикович ¹⁰	Кулик Даниил Павлович
3	Будаєвська, Бышевська, Хотовська	1	Федорченко Моисей Антонович Коваленко Терентий Андреевич Сичкаренко Николай Яковлев Науменко Тимофей Феофанович	Степанец Тимофей Иванович Лысенко Харитон Осипович Криворучка Иосиф Михайлович Савченко Макар Никифорович Головченко Павел Гордеев
		2	Грищенко Филипп Моисеев Мороз Михаил Наумович ¹¹	Тимошенко Василий Федорович Кравченко Иван Корнеевич Балабай Илларион Иванович Позняк Гавриил Николаевич Алексеенко Сергей Феодосьевич Пинчук Исидор Митрофанович

---

¹⁰ Слухаєнко Дмитро Каленикович, київським повітовим селянським з'їздом 3 грудня 1917 р. висунутий кандидатом в депутати Українських Установчих Зборів

				Скуйбида Петр Титович Санжак Елифан Тихонович
		3	Петренко Гордей Павлович Баловненко Нестор Трофимович Лашенко Ариной Онуфриевич Пачинок Дмитрий Савельевич	Голодненко Самойло
4	Демиевская	1	Бойченко Павел Федорович	Томачинский Петр Дмитриевич

¹¹ Мороз Михайло Наумович (1876 — 2 вересня 1938), громадсько-політичний діяч, статистик. Народився у с. Бистрик (тепер — Кролевецький район, Сумська область). Навчався у місцевій школі. Протягом 1897–1899 рр. — сільський писар. З 1900 р. — реєстратор статистичного бюро Полтавського губернського земства. У 1907 р. обраний земським гласним. Того ж року був змушений переїхати до Києва, де працював на різних посадах у Київському губернському земстві. У 1917 р. — голова комісії по виборам до Всеросійських Установчих Зборів та Всеукраїнської Комісії по виборам до Всеукраїнських Установчих Зборів. Кандидат до Українських Установчих Зборів. Гласний Київських губернської та повітової народних рад. У 1919 р. перейшов на роботу до Київського губвиконкому, також працював товаришем голови Південно-Російського бджолярського товариства, головою Київського центрального пасішницького товариства і головою Всеукраїнського Пасішницького Союзу. Протягом 1919–1924 рр. обирався головою Всеукраїнської православної церковної ради, був одним із співзасновників УАПЦ. Певний час проживав у Боярці, Кам'янці-Подільському, Одесі, з 1926 р. — у Харкові. Після революції працював інспектором податкового управління Наркомату фінансів. Заарештований 10 жовтня 1929 р. Секретно-політичним відділом ДПУ УСРР у червні 1931 р. справа закрита. Повторно заарештований та засуджений до розстрілу 1938 р.

				Яновский Константин Васильевич Корж Емельян Михайлович Григорьев Афанасий Венедиктович
		2	Гольдельман Соломон Израилевич ¹²	Шварцман Борух Бенционович Фримгарц Арье-Лейб Кофманович
		5	Обуховский Шмуль Меерович Воловик Борис Абрамович	Паламарец Савва Герасимович Трухлый Сергей Васильевич
		6	Пожарский Петро	Жувико- Слюсаренко

¹² Гольдельман Соломон Израїлевич (5 грудня 1885 — 3 січня 1974) — політичний діяч, вчений-економіст. Народився у м. Сороки Бессарабської губернії. З 1905 р. член Поалей-Ціон. Навчався (1907-1912) та викладав (1913-1915) у Київському комерційному інституті. В 1917–1918 рр. член Української Центральної Ради, з жовтня 1917 року — гласний Київської повітової народної ради. Працював також завідуючим українським відділом міністерства праці Тимчасового уряду, заступником генерального секретаря (міністра) праці УНР. За Гетьманату був головним редактором одеської газети мовою їдиш "אונזער לעבן" («Наше життя»). З грудня 1918 р. обіймав різні урядові посади. З 1920 р. перебував в еміграції в Австрії та Чехо-Словаччині. Викладав в Українській Господарській Академії у Подебрадах та Українському Технічно-Господарському Інституті. 1939 р. переїхав до Палестини, організував Заочний інститут сіоністської освіти. Водночас активно листувався з українською еміграцією, брав участь у періодичних українських виданнях, критикував антисемітизм в УРСР та українських колах за кордоном. Помер у Єрусалимі. Автор праць з економіки і національно-етнічних проблем.

			Никифорович ¹³	Александр Степанович Лиженко Данило
5	Святошинская, Белгородская, Ник.- Борщаговск.	1	Гавеман Константин Константинович Тыщенко Алексей Григорьевич Самойлович Александр Мартынович	Тарасенко Никифор Онисимович Трухан Иван Саввич Немченко Евдоким Зосимов
		3	Ворона Василий Ефремович Назаренко Арсений Яковлевич	Коваленко Иван Федорович Орленко Евтихий Васильевич Яковленко Андрей Степанович Щевель Прокофий Степанович
		5	Эршлер Яков Соломонович	Пограницкий Валериан Никанорович Михайлюк Фома Тимофеевич

¹³ Пожарський Петро Никифорович (Ничипорофич) (22 січня 1878 — 28 вересня 1933), кооператор, член Української Центральної Ради. Депутат Київської повітової та губернської народних рад. Автор ряду книг з історії кооперативного руху в Україні. Похований на Лук'янівському цвинтарі. Голова Київського центрального сільсько-господарського товариства (1915). Викладач Київського кооперативного інституту. Голова ради Союзбанку. Член УСДРП. Автор «Нарисів з історії Української кооперації» (1919).

				Хоецкий Николай Валерианович Шаровский Сергей Николаевич Добровлинский Василий Васильевич
6	В- Дмитровская, Трипольская, Черніховская	1	Филипенко Василий Корнеевич	Лимаренко Гавриил Терентьев Коновченко Федор Денисович Грищаненко Павел Степанович Бойко Гавриил Григорьевич Кияница Петр Андреевич Терещенко Петр Сильвестрович
		2	Лемешка Федор Васильевич Белоус Михаил Маркович Шахнович Иосиф Михайлович	Черний Иван Фомич Оленич Алексей Спиридонович Полиенко Емельян Михайлович Якубенко Василий Филиппович
		3	Чуйко Корней Яковлевич	Погромский Никита

			Стащенко Дмитрий Матвеевич	Иванович Воловой Иван Денисович Рябчун Остап Степанович Тимченко Никифор Афанасьевич Сахацкий Феодосий Рыбальченко Елисей
		4	Балашенко Феодосий Иванович	Зварич Федор Гавриилович
		5	Кузменко Ефрем Ефимович	Скачок Григорий Михайлович Мариенко Гавриил Матвеевич
7	Германовская, Обуховская	1	Войтенко Иван Кириллович Эпельбойм Наум Маркович	Закревский Максим Васильевич Усыченко Гордей Иванович
		2	Емец Андрей Тимофеевич Назаренко Василий Сильвестрович Павлык Тарас Евстафьевич	Польский Гершко Мошкович Глущенко Петр Лукич Корчевой Наум Христофорович
		4	Демиденко Харитон Прокофиевич	Куринный Иосиф Емельянович Борисенко

				Ефрем Иванович Яценко Иван Осипович Захарченко Филипп Васильевич
8	Кагарлыкская, Ставинская	3	Окуневич Даниил Иванович	Гордиевич Михаил Семенович Шкаровский Александр Павлович ¹⁴ Назаренко Захарий Алексеевич ¹⁵ Семенец Максим Иванович ¹⁶
		8	Семененко Никандр ¹⁷ Грайченко Прокофий Скаба Иннокентий	Чухрай Антон Порохня Григорий

¹⁴ Шкаровский Александр Павлович (1868–?), громадський діяч, народився у с. Бендюгівка (тепер — Кагарлицького району Київської області). Особливою Народою при Колегії ДПУ УСРР 24 січня 1930 р. виселений на 3 роки за межі України. Реабілітований у 1989 р.

¹⁵ Назаренко Захар Олексійович (1871–1930), громадський діяч, народився у с. Горохуватка (тепер — Кагарлицького району Київської області). Трійкою при Колегії ДПУ УСРР 24 січня 1930 р. засуджений до розстрілу. Реабілітований у 1989 р.

¹⁶ Семенец Максим Іванович (1882–?), громадський діяч, народився у с. Занудівка (тепер — с. Жовтневе Кагарлицького району Київської області). Військовим Трибуналом військової частини № 5543 Українського військового округу 7 липня 1938 р. засуджений до 7 років позбавлення волі і поразки в правах на 3 роки. Реабілітований 1999 р.

			Германовский Иосиф Абов	
9	Ржищевская, Стайковская	1	Потапенко Митрофан Ничипорович ¹⁸ Хобта Павел Афанасьевич Лысенко Павел Онуфрийевич ¹⁹	Штеппа Сергей Николаевич Яременко Никифор Андреевич ²⁰
		2	Басенко Иван Петрович Борозенец Никита Федорович	Тищенко Максим Ефимович Потебенько Михаил Васильевич Музыра Тимофей Григорьевич Перевертун Федор Назарович
		3	Галета	Шлионский

¹⁷ Семененко Никандр Климентійович (1880–1937), громадський діяч, народився у м. Кагарлик, після революції проживав у Києві, працював агрономом плодоовочевого управління Наркомзему УРСР. Трійкою при УНКВС УРСР по Київській області 19 жовтня 1937 р. засуджений до розстрілу. Вирок виконано 9 листопада 1937 року. Реабілітований у 1989 р.

¹⁸ Потапенко Митрофан Ничипорович, кандидат до Українських Установчих Зборів за списком УПСР по Київській губернії. У квітні 1918 р. обирався товаришем голови 6-го Київського повітового селянського з'їзду. Член президії Київського повітового селянського з'їзду 3 грудня 1917 р.

¹⁹ Лисенко Павло Онуфрійович (1888–після 1929), громадський діяч, народився у с. Гребені (тепер — Кагарлицького району Київської області), після революції — учитель місцевої школи. Постановою колегії ОДПУ 8 липня 1929 р. засуджений до розстрілу з заміною на 10 років позбавлення волі. Реабілітований у 1993 р.

²⁰ Яременко Никифор (Ничипір) Андрійович, член Всеукраїнської ради селянських депутатів від Київського повіту Київської губернії, член Української Центральної Ради.

			Григорий Корнеевич	Авраам Наумович ²¹
10	г. Ирпень	1	Скороход Семен Каленикович	Стенцель Рудольф Генрихович ²² Петрунек Семен Петрович
		3	Аксельберг Александр Вячеславович ²³	Анкевич Захарий Юлианович Архангельский Александр Васильевич
		4	Сенько Афанасий Григорьевич	Трояновский Иван Яковлевич Духарец Моккей Прокофьевич

Київські губернiальнi вiсти. — 1917. — 4 листопада.

²¹ Шліонський Абрам Наумович (1886–після 1938), народився у м. Ржищів, освіта вища, після революції проживав у Києві, працював юристом консульства Київської кіностудії. Особливою Народою при НКВС СРСР 16 січня 1938 р. засуджений до 10 років позбавлення волі. Реабілітований 1989 р.

²² Стенцель Рудольф Генрихович (1878–1937), громадський діяч, народився у Києві. Освіта початкова. Після революції працював робітником майстерень при «Головукторф». У 1937 р. Наркомом внутрішніх справ СРСР і прокурором СРСР (двійкою) засуджений до вищої міри покарання. Похований у Биківні.

²³ Ассельберг Олександр Вячеславович (1879 — 13 вересня 1937), народився на залізничній станції Таганча (поблизу с. Іванівка Богуславського району Київської області), голова Ірпінської міської думи, начальник команди Ірпінського пожежного товариства. У 1937 р. трійкою Київського облуправління НКВС УРСР засуджений до розстрілу. Похований у Биківні. Реабілітований у 1989 р.

Документ № 2

Список гласних

Черкаської повітової народної ради (земства)

14 грудня 1917 р.

Список гласних Черкаської повітової народної ради, вибраних на строк до 1-го січня 1919 року

1. Козинец Олександр Мусієвич, уч. Ремесничої школи, м. Мошни²⁴
2. Дерев'янка Каленик Антонович, матрос, г. Катеринослав²⁵
3. Білик Микола Якимович²⁶, хлібороб, с. Кумейки²⁷
4. Шевченко Михайло Ігнатович, робітник, с. Тубольці²⁸
5. Задорожний Іван Павлович, робітник, с. Шелепухи²⁹
6. Рябиця Демид Данилович, електротехнік, с. Старосіле³⁰
7. Шевченко Юрко Гнатович, хлібороб, с. Завадівка³¹
8. Мостовий Хтодосій Мусієвич, хлібороб, с. Мліїв³²
9. Макаренко Грицько Яковлевич, письменник, с. Старосіле
10. Білокур Яків Семенович, хлібороб, с. Черепин³³
11. Настенко Митрофан Осипович, хлібороб, с. Байбузи³⁴
12. Сиренко Роман Семенович, хлібороб, с. Деренкивець³⁵
13. Литвин Лука Семенович³⁶, член Черкаської народної управи³⁷

---

²⁴ Тепер — с. Мошни Черкаського району Черкаської області.

²⁵ Тепер — м. Дніпропетровськ.

²⁶ Білик Микола Якимович (1878–?), член Всеукраїнської ради селянських депутатів від Черкаського повіту Київської губернії, член Української Центральної Ради.

²⁷ Тепер — с. Кумейки Черкаського району Черкаської області.

²⁸ Тепер — с. Тубільці Черкаського району Черкаської області.

²⁹ Тепер — с. Шелепухи Черкаського району Черкаської області.

³⁰ Тепер — с. Старосілля Городищенського району Черкаської області.

³¹ Тепер — с. Завадівка Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

³² Тепер — с. Мліїв Городищенського району Черкаської області.

³³ Тепер — с. Черепин Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

³⁴ Тепер — с. Байбузи Черкаського району Черкаської області.

³⁵ Тепер — с. Деренкивець Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

14. Музыченко Логвин Яковлевич, щотовод, кредит. товариств., с. Вязовок³⁸

15. Ставневий Иов Леонтєвич, хлібороб, с. Бурти³⁹

16. Іщенко Василь Романович, хлібороб, с. Вязовок

17. Бідний Пилип Макарович, хлібороб, с. Хлистунівка⁴⁰

18. Ноженко Леонтій Павлович, м. Орловець⁴¹

19. Кирпатий Федір Кіндратович, с. Ксаверово⁴²

20. Головка Іван Осипович, хлібороб, м. Городище⁴³.

21. Гаркуша Афанасій Юрович, робітник, м. Городище

22. Лапскер Осип Лейбів, комерсант, м. Городище

23. Скалыга Спиридон Микитич, участк. нач. міліції⁴⁴, м. Городище

24. Ринковий Петро Осипович, хлібороб, с. Валява⁴⁵

25. Шевченко Евфим Степанів, псаломщик, с. Валява

---

³⁶ Литвин Лука Семенович (1876–?), громадсько-політичний діяч. Народився у Черкаському повіті Київської губернії, закінчив церковно-прихідську школу, працював розпорядником у банку, член Партії народної свободи (за іншими даними — Української народної партії), з жовтня 1905 р. перебував під наглядом поліції, член І Державної думи, 1917 р. став членом Черкаської повітової народної управи.

³⁷ Черкаська повітова народна управа — виконавчий орган місцевого самоврядування.

³⁸ Тепер — с. В'язівка Городищенського району Черкаської області

³⁹ Тепер — с. Бурти Шполянського району Черкаської області.

⁴⁰ Тепер — с. Хлистунівка Городищенського району Черкаської області.

⁴¹ Тепер — с. Орловець Городищенського району Черкаської області.

⁴² Тепер — с. Ксаверово Городищенського району Черкаської області.

⁴³ Тепер — м. Городище Городищенського району Черкаської області.

⁴⁴ Міліція — орган правопорядку, який був створений Тимчасовим урядом у березні 1917 р. на заміну дореволюційній поліції. Спочатку міліція функціонувала на засадах добровільності з виборним начальством. 17 квітня 1917 р. Тимчасовий уряд видав «Тимчасове положення про міліцію», яким передбачалося залучити до роботи у міліції професіоналів. УНР успадкувала цю систему охорони правового та громадського порядку. Загальне керівництво міліцією здійснював спеціальний відділ у структурі Народного міністерства внутрішніх справ УНР, який очолював Юрій Глібовський. Фінансування міліції покладалося на органи місцевого самоврядування. Паралельно також формувалися структури Вільного козацтва — міліційних добровільних загонів.

⁴⁵ Тепер — с. Валява Городищенського району Черкаської області.

26. Василенко Марко Изидорович, с. Носачево⁴⁶
27. Коваленко Захар Павлів, хлібороб, м. Матусів⁴⁷
28. Камінний Сергій Фомич⁴⁸, м. Ротмистрівка⁴⁹
29. Бутько Григорій Павлович, с. Носачево
30. Плохута Іван Степанович, с. Калиново⁵⁰
31. Бугеря Іван Федорович⁵¹, член Черкаської народної управи
32. Присяжний Афанасій Мусієвич, секретарь волосної управи, с. Ташлик⁵²
33. Грищенко Кузьма Макарів, учитель, с. Тернівка⁵³
34. Корпань Олександр Дементієвич, селянин, с. Ташлык
35. Ворона Ілля Якович, сел. Райгород⁵⁴
36. Бойко Ник. Андріїв, хлібороб, с. Лозанівка⁵⁵
37. Водяний Яків Михайлович⁵⁶, участ.нач.міліції, м. Сміла⁵⁷

---

⁴⁶ Тепер — с. Носачів Смілянського району Черкаської області.

⁴⁷ Тепер — с. Матусів Шполянського району Черкаської області.

⁴⁸ Камінний Сергій Хомич, гласний Черкаської повітової та Київської губернської народних рад.

⁴⁹ Тепер — с. Ротмистрівка Смілянського району Черкаської області.

⁵⁰ Тепер — с. Калиново Городищенського району Черкаської області.

⁵¹ Бугеря Іван Федорович, громадсько-політичний діяч, кандидат в депутати Всеросійських Установчих Зборів по Київській виборчій окрузі за списком Селянської Спілки, УПСР та УСДРП.

⁵² Тепер — с. Ташлик Смілянського району Черкаської області.

⁵³ Тепер — с. Тернівка Смілянського району Черкаської області.

⁵⁴ Тепер — с. Райгород Кам'янського району Черкаської області.

⁵⁵ Тепер — с. Лузанівка Кам'янського району Черкаської області.

⁵⁶ Водяний Яків Михайлович (20 жовтня (за іншими даними — 5 березня) 1886 — 10 травня 1940), громадсько-політичний та військовий діяч. Народився у м. Сміла Черкаського повіту Київської губернії. За фахом учитель. Від 1905 р. — член Української партії соціалістів-революціонерів, з 1907 р. — есерівської організації «Українська народна оборона», очолював її бойову дружину в Києві. Тричі заарештований царським урядом (1906, 1907, 1909). Перебував 1907, 1909 на засланні у Наримському краї. 1908 — в Галичині, 1911–17 — в Японії й Австралії. З літа 1917 р. — організатор Вільного козацтва, черкаський полковий отаман. Вів боротьбу з більшовицькими військами, радянською владою, заочно засуджений ЧК до розстрілу (1919). Керівник повстанських загонів у районі Холодного Яру (1921). З 1922 р. — у Польщі. Працював у страхових, кооперативних товариствах, розвідувальних органах УНР (1927–30). Автор драм «Право сваволі», «Холодний Яр». Заарештований органами НКВС 27 вересня 1939 р. Страчений. Реабілітований Військовою прокуратурою Київського військового округу 1995 р.

38. Зелененко Іван Михайлович⁵⁸, робітник, с. Гречківка⁵⁹

39. Близнюк Петро Іванович⁶⁰, залізнодоро. служачий, с. Балаклея⁶¹

40. Безсмолий Іван Ефимович⁶², кооператор, с. Балаклея

41. Кондратенко Марко Вакулович, слюсарь при Балаклейському заводі⁶³

42. Щичка Микола Яковлевич, робітник, с. Балаклея

43. Мельник Никифор Петрович, с. Яблунівка⁶⁴

44. Білашенко Федір Дмитрович, слюсарь Бобринських майстерських⁶⁵

45. Швець Федір Петрович⁶⁶, доцент, м. Жаботин⁶⁷

---

⁵⁷ Тепер — м. Сміла Черкаської області.

⁵⁸ Зелененко Іван Михайлович (1885- після 5 травня 1938), народився у с. Березняки, 1917 р. —член Української партії соціалістів-революціонерів, у 1927–1935 рр. член ВКП(б). Працював начальником колісного цеху ПВРЗ. Заарештований 27 жовтня 1935 р., засуджений на 4 роки ув'язнення, 16 липня 1936 р. був звільнений і знову заарештований 26 лютого 1938 р. Засуджений до розстрілу. Реабілітований 4 травня 1960 р. Черкаським обласним судом.

⁵⁹ Тепер — частина м. Сміла.

⁶⁰ Близнюк Петро Іванович, гласний Черкаської повітової та Київської губернської народних рад.

⁶¹ Тепер — с. Балаклея Смілянського району Черкаської області.

⁶² Безсмолий Іван Юхимович (1895-?), громадський діяч, член місцевого земельного комітету, учасник Вільного козацтва.

⁶³ Йдеться про Балаклейський цукровий завод.

⁶⁴ Тепер — с. Яблунівка Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

⁶⁵ Головні Бобринські майстерні для ремонту паровозів і вагонів — одне з найбільших підприємств в Україні початку ХХ ст., спеціалізувалося на обслуговування паровозів та вагонів для залізниць. Нині — Смілянський електро-механічний завод.

⁶⁶ Швець Федір Петрович (1882–1940), громадський, політичний та державний діяч, учений-геолог. Закінчив Дерптський (нині Тартуський, Естонія) університет (1910). У 1917–1918 рр. — професор геології Київського університету. Член ЦК Селянської спілки і ЦК УПСР (центральної течії). Член Центральної Ради і Всеукраїнської ради селянських депутатів. Кандидат у члени Всеросійських установчих зборів. У 1918–1919 входив до складу Директорії УНР. Член української делегації на Паризькій мирній конференції (1919). На еміграції — професор геології Українського Вільного Університету (з 1923) і Українського Високого Педагогічного інституту ім. Драгоманова (з 1924). Автор наукових досліджень з геології. Помер у Празі.

46. Солоденко Борис Григорович, хлібороб, с. Завадівка
47. Буняк Павло Павлів, хлібороб, с. Фльорківка⁶⁸
48. Цьома Нестор Іванів, сел. Плескачівка⁶⁹
49. Ярема Лукян Івановіч, хлібороб, м. Жаботин
50. Снесарь Роман Ігнатів, хлібороб, с. Вергуни⁷⁰
51. Логвиненко Петро Порфірив, хлібороб, с. Хацьки⁷¹
52. Черниш Михайло Андріїв, хлібороб, с. Михайлівка⁷²
53. Дзигарь Омелян Олексієвич⁷³, голова Черкаської повітової земельної управи.

54. Кучугурній Кузьма Микитович, хлібороб, с. Худяки⁷⁴
55. Грам Михайло Данилович, робітник, с. Худяки
56. Братко Андрій Максимович⁷⁵, підпоручик, дієва армія
57. Малашник Роман Захарович, робітник, с. Худяки
58. Кравець Петро Степанів, робітник, с. Леськи⁷⁶
59. Жирний Іван Іванович, хлібороб, с. Свидовок⁷⁷
60. Марковчин Аврам Степанович, с. Білазіре⁷⁸
61. Гаращенко І.Т., с. Білазіре
62. Бесараб С., с. Білазіре
63. Ситник Дмитро Іванів, с. Дубіївка⁷⁹
64. Чубинський Тарас Константинович⁸⁰, г. Черкаси

---

⁶⁷ Тепер — с. Жаботин Кам'янського району Черкаської області.

⁶⁸ Тепер — с. Флярківка Кам'янського району Черкаської області.

⁶⁹ Тепер — с. Плескачівка Смілянського району Черкаської області.

⁷⁰ Тепер — с. Вергуни Черкаського району Черкаської області.

⁷¹ Тепер — с. Хацьки Черкаського району Черкаської області.

⁷² Тепер — с. Михайлівка Канівського району Черкаської області.

⁷³ Дзигар Омелян Олексійович (1884-?), громадський діяч, повстанський отаман. 1906 р. засуджений та висланий до Сибіру за революційну діяльність. 1921 р. організував антибільшовицький повстанський загін

⁷⁴ Тепер — с. Худяки Черкаського району Черкаської області.

⁷⁵ Братко Андрій Максимович, гласний Черкаської повітової та Київської губернської народних рад.

⁷⁶ Тепер — с. Леськи Черкаського району Черкаської області.

⁷⁷ Тепер — с. Свидовок Черкаського району Черкаської області.

⁷⁸ Тепер — с. Білозір'я Черкаського району Черкаської області.

⁷⁹ Тепер — с. Дубіївка Черкаського району Черкаської області.

⁸⁰ Чубинський Тарас Костянтинівич — інспектор дирекції народних училищ Київської губернії.

65. Петров Володимир Георгієвич⁸¹, фабричний інспектор, г. Черкаси

66. Теняню Петро Володимирович⁸², учитель, член Черкаської повіт. народної управи

67. Крижанівський Іларіон Григорович⁸³, учитель, г. Черкаси

68. Житомирський Леонід Львович⁸⁴, інженер, г. Черкаси

69. Субботовський Бенціон Іцків Айзиков, завід. редак. «Наше слово»⁸⁵, г. Черкаси.

70. Зільберман Іцхок Аронович, г. Черкаси.

Київські губерніяльні вісти. — 1917. — 14 грудня.

---

⁸¹ Петров Володимир Георгійович — фабричний інспектор 7-ї дільниці (Черкаський та Чигиринський повіти) Фабричної інспекції Київської губернії.

⁸² Теняню Петро Володимирович (27 червня 1884–1957), поет та громадсько-політичний діяч. Народився у с. Сорочинці (тепер — Миргородський район, Полтавська область). Закінчив Сорочинську двокласну школу та Новобузьку учительську семінарію. Працював учителем в Пирятинському повіті Полтавської губернії. У січні 1906 р. був ув'язнений. На 1914 р. — завідувач Білозерського двокласного училища Черкаського повіту Київської губернії. Перший вірш надрукував в альманасі «Перша ластівка», потім публікувався у журналах «Розвага», «Українська Муза», «Літературно-науковий вісник», «Сонцезвіт». 1917 р. видав збірник «До раю золотосіяного». У 1917 р. член Черкаської повітової народної управи, кандидат в члени Українських Установчих Зборів, гласний Черкаської повітової та Київської губернської народних рад. Після революції емігрував. Проживав у Польщі, Чехо-Словаччині, Канаді, де й помер.

⁸³ Крижанівський Іларіон Григорович — з бідних подільських селян, закінчив педагогічний інститут у Петербурзі. До 1917 р. він був викладачем в учительській семінарії в Черкасах у 1922–1928 рр. директор Черкаської професійно-технічної школи (тепер — політехнічний технікум).

⁸⁴ Житомирський Леонід Львович, громадський діяч, інженер, журналіст, вихідець із відомої у Черкасах єврейської родини, навчався у Дармштадтському технологічному університеті (Німеччина) та Львівському університеті (Бельгія). Разом зі своїм братом видавав газету «Черкасские отклики». В 1920-х рр. переїхав до Одеси.

⁸⁵ «Наше слово» — газета Черкаської ради робітничих і солдатських депутатів.